

OKVIRNI PROGRAM USPOSABLJANJA MLADEGA RAZISKOVALCA (MR)¹

1. OSNOVNI PODATKI

Ime in priimek mentorja:	Natalija Ulčnik	Evidenčna številka mentorja pri ARIS (SICRIS) :	29322
E-naslov mentorja:	natalija.ulcnik@um.si	Tel. številka mentorja:	041 953 645
Ime in priimek vodje raziskovalnega programa:	Marko Jesenšek	Evidenčna številka vodje RP pri ARIS (SICRIS) :	11543
Naziv raziskovalnega programa:	Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine	Evidenčna številka RP pri ARIS (SICRIS) :	P6-0156
Članica Univerze v Mariboru (RO UM), kjer bo potekalo usposabljanje:	Filozofska fakulteta	Evidenčna številka RO UM pri ARIS (SICRIS) :	2565
Oznaka raziskovalnega področja po klasifikaciji ARIS :	6.05 Jezikoslovje (6.05.01 Raziskovanje posameznih jezikov)	Oznaka raziskovalnega področja po klasifikaciji Ortelius:	25.0 Jezikoslovje (25.1 Jeziki)

2. OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA IN CILJEV DOKTORSKE RAZISKAVE²

izhodišče raziskovalne naloge mladega raziskovalca in njena umestitev v raziskovalni program v katerega je vključen mentor, delovna hipoteza, cilji raziskave in predvideni rezultati s poudarkom na izvirnem prispevku k znanosti:

Izhodišče raziskovalne naloge mladega raziskovalca (MR):

V slovenskem diahronem jezikoslovju je v zadnjih desetletjih opazno sistematično preučevanje posameznih oblikoslovnih vidikov in kategorij, tudi z ozirom na teorijo o besednovrstni členitvi besedja. Med drugim so bile podrobneje obdelane npr. jezikovnorazvojne značilnosti glagolov in

¹ Izraz *mladi raziskovalec* je zapisan v moški slovnični obliki in je uporabljen kot nevtralen za ženske in moške.

² Raziskovalni in študijski program usposabljanja morata biti skladna z vsebino raziskovalnega programa, katerega član je mentor.

glagolskega vida, deležnikov in deležij, samostalnikov i-jevske sklanjatve, osebnih zaimkov, predlogov in členkov, načrtovana je tudi raziskava kategorije določnosti pri pridevnikih. Nimamo pa še celostnih sodobnih raziskav števnikov, čeprav je že bilo izpostavljeno, da je števnik »pomembno in zapleteno slovnično in leksikografsko vprašanje« (Novak 2008: 144; prim. tudi Ahačič 2018; Toporišič 2003: 45; Tafra 1989). Števniki so v zadnjem obdobju še posebej aktualni, saj je bilo leta 2021 opozorjeno na odkritje slovanskih zapisov števnikov v latinskem rokopisu iz 12. stoletja, za katere je bilo nato dokazano, da so v zgodnji slovenščini (Šekli 2022). Raziskovalno delo MR bo usmerjeno na preučevanje lastnosti števnikov (zlasti glavnih), njihovega razvoja in pregledne rabe v slovenščini od najstarejših zapisov do danes, posebej pa bo izpostavljena njihova obravnava in opis v starejših in sodobnih jezikovnih priročnikih (slovarjih, slovnica, pravopisih) ter analizirana raba v relevantnih besedilih v različnih stoletjih. Obravnava bo vezana na jezikoslovne in jezikovne dileme v zvezi z (glavnimi) števnik, npr. besednovrstno določanje, način zapisovanja in izgovora, glasovne premene, (ne)ustaljenost oblik v starejši slovenščini (npr. dvojnično rabo) ter odraze v sodobnem slovenskem jeziku.

Umestitev v raziskovalni program:

Raziskovalna naloga in delo MR bo umeščeno v raziskovalni program ARIS Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine (P6-0156), ki ga vodi akad. prof. dr. Marko Jesenšek. V sklopu jezikoslovja je program vezan na diahrono in sinhrono raziskovanje slovenskega jezika, na analize razmerij med normo in rabo (knjižnega) jezika, vloge in položaja slovenskega jezika, ugotavljanje razvojne dinamike slovenščine, upoštevajoč osrednje- in vzhodnoslovenski jezikovni prostor ter poenotenje slovenske knjižne norme. V središču raziskovalnega dela kandidata oz. kandidatke bo preučevanje števnikov kot pregibnih besed za izražanje količine štetega, njihovih lastnosti in rabe, vse z ozirom na jezikovnozgodovinski vidik, ki doslej še ni doživel temeljitejše in celostne znanstvene obravnave.

Delovna hipoteza:

Števniki sodijo med manj spremenljive besede, kljub temu pa so v slovenskem jeziku (od najzgodnejših začetkov do danes) opazne glasoslovne in oblikoslovne spremembe, ki so tudi odraz dvojničnega jezikovnega razvoja v osrednje- in vzhodnoslovenskem prostoru.

Cilji raziskave:

- Teoretična opredelitev števnikov, posameznih vrst števnikov in relevantnih pojmov (npr. kategorija številskosti, število, številka, številka).
- Pregled razvoja (glavnih) števnikov od stare cerkvene slovanščine (s smiselnim vpogledom v indoevropski prajezik in praslovanščino) preko zgodnje slovenščine do oblik v sodobni slovenščini (primerjalno tudi v drugih slovanskih jezikih).
- Preverjanje jezikoslovnih obravnjav (glavnih) števnikov v temeljnih starejših in sodobnih slovenskih slovnica ter njihova primerjava (tudi z izbranimi slovnica drugih slovanskih jezikov).
- Preverjanje in analiza problematike v zvezi z (glavnimi) števnik v slovenskih pravopisih.
- Preverjanje in analiza leksikografskega prikaza števnikov (npr. z ozirom na besednovrstno problematiko, navajanje pomena).
- Pregled rabe števnikov v starejših rokopisnih besedilih (v Brižinskih spomenikih in drugih srednjeveških rokopisih).
- Pregled starejših tiskov osrednje- in vzhodnoslovenskega jezikovnega prostora z vidika vključenosti (glavnih) števnikov ter relevantnosti za nadaljnjo analizo.

- Analiza značilnosti rabe (glavnih) števnikov v izbranih knjižnih besedilih različnih obdobj; raziskava števnikov v jezikovnozgodovinskem razvoju in njihova sprotna primerjava s sočasno rabo.
- Identifikacija aktualne problematike pri sodobni rabi števnikov.

Predvideni rezultati, izvirni prispevek k znanosti:

Števniki doslej v slovenskem jezikoslovju še niso bili deležni zadostne raziskovalne pozornosti in še niso bili obdelani v samostojni monografiji. V sklopu raziskovalnega dela MR je predvidena prva celostna teoretična in empirična zgodovinskorazvojna obravnava (glavnih) števnikov. Podane bodo temeljne teoretične opredelitve pojmov, preverjena bo slovničarska in leksikografska praksa prikazovanja števnikov (npr. obstoječe slovnične razlagalne strategije), njihova pravopisna problematika ipd. Analizirana bo njihova raba v raznovrstnih relevantnih besedilih različnih obdobj, pri čemer bo narejena primerjava osrednje- in vzhodnoslovenskega jezikovnega prostora. Izluščeni bodo načini za njihovo ustrezno leksikološko obravnavo ter podane njihove jezikovnorazvojne značilnosti. Vse navedeno predstavlja izvirni prispevek k slovenskemu jezikoslovju.

3. ŠTUDIJSKI PROGRAM

Predvideni študijski program podiplomskega študija v katerega se bo mladi raziskovalec vpisal v študijskem letu 2025/2026:

Slovenistične študije (3. stopnja, doktorski študijski program)

4. OPIS DEL IN NALOG

Sodelovanje z Oddelkom za slovanske jezike in književnosti FF UM: vključenost v znanstvenoraziskovalno in strokovno delo na Oddelku, vključenost v pedagoški proces, sodelovanje v projektnih aktivnostih, vključenost v organizacijske dejavnosti Oddelka (pomoč pri organizaciji konferenc in drugih strokovnih dogodkov), sodelovanje v Alumni klubu Oddelka in pri promocijskih aktivnostih, vključenost v oddelčno založniško dejavnost (revija Slavia Centralis, knjižna zbirka Zora).

5. ZAHTEVANA STOPNJA IZOBRAZBE

Zaključen magistrski študij (druga bolonjska stopnja).

6. ZAHTEVANA SMER IZOBRAZBE

Slovenistika, slovenski jezik in književnost, eno- ali dvopredmetni program, pedagoški ali nepedagoški program.

7. KLASIUS SRV

17003 Magistrsko izobraževanje (druga bolonjska stopnja)/magistrska izobrazba (druga bolonjska stopnja)

8. KLASIUS P

3 0232 Književnost in jezikoslovje

3 0114 Izobraževanje učiteljev s predmetno specializacijo

0188 Interdisciplinarne izobraževalne aktivnosti/izidi, pretežno izobraževalne znanosti in izobraževanje učiteljev

9. ZAHTEVANA ZNANJA

Poznavanje razvojnih zakonitosti slovenskega jezika, poznavanje starejših in sodobnih jezikovnih priročnikov, poznavanje jezikovnih virov in orodij, sposobnost jezikovno-slogovnega pregledovanja zahtevnih besedil, delo s korpusi, poznavanje črkopisov (bohoričice, metelčice, dajničice).

10. ZAHTEVANI POSEBNI POGOJI

/

11. ZAHTEVANI JEZIKI

Slovenščina, angleščina, nemščina, hrvaščina.

12. ZAHTEVANE DELOVNE IZKUŠNJE

/

13. PREDVIDENO PODOKTORSKO USPOSABLJANJE

/

Podpis mentorja:

Natasha Mitul

Podpis vodje raziskovalnega programa:

Marko Jesušič

Ime in priimek dekana oz.
pooblaščenega osebe³:

prof. dr. Darko Friš

Podpis dekana oz. pooblaščenega osebe:

DFM

3
DF
DFM

Kraj in datum:

Maribor

27. 01.
2025

Žig:

³ Program usposabljanja podpiše dekan članice, na kateri bo potekalo usposabljanje MR.